

107008007 (20 3042707)

1857

9月3日、2014年11月16日、17日、

ՀՅՈՒՆԻՔԵԼԼԻՔ: Ընթացիկ դարձաւ ինքի Ուսանի Հասարակիւ միւ:

ЦРБСРБ

ՀԱՅՆԵՆԸ, 1 ՕԴԵՍՏՈՍԻՒՆ:

1) ԻՆՏԵՆՏԻ Է. Խրեաթի մէջ երկամեակը
բացուելու հանդէս ամուսն 21ին մեծ շքեր
Թեաթի կատարուեցաւ: Անժամատ. կայսրն որդէն
առաջին օրը Լաքսնպուրկէ ամառանոցէն շատ
աղբիւրքերով եւ տերութեան պաշտօնէաներով
Լայպպի դացած էր, ուր դիշերն անցնելէն եւ
տեւ երկարող օրն առաւան Ժամը 4ին գեղեցիկ
զարդարուած շողեկաւորով մը շուն սկսաւ: Թրեստ
քաղաքն առ հանդիսին համար վառարար զարդա
րուած էր. շողեկաւայ կայսրսնն անհամար ծա
ղիկներով դեղեկիկ պարածը մը գործած էր,
որուն մէջ նորաշէն ջրմուղին ջրովն 20էն աւելի
շտորուաններ շինուած էին: Կայսրսնին մետ եղող
մեծագործ կտրիշին վրայ ակինանց համար բար
ձրաւանդակներ պարբաստուած էին: Կառահան
բառին մէջ գանուած նաւերը դրոշներով զար
դարուած, եւ Լայպի ընկերակիւնան շողեկաւան
ւէն 20էն աւելի ծովներքը շարուած կը կենային:
Կայսրսնին առջեւը կայսրն եւ ուրիշ մեծամեծաց
համար երկու գեղեցիկ վրաններ կանգնուած էին
որոնց դիմացն գեղեցիկ խորան մ'ալ շինուած էր եւ
կեղեցական պարտողութիւնաց համար Ժամը 10ին
կայսրը կայսրսն հասաւ եւ նոյն մամանակն ոկը
ստն քաղքին մարտիոցներէն ինկանօթներն ալ
ձուգուել եւ կայսրանը կեցող երաժիշտը առա
տրիական ազգային երգն հնչեցրնել: Հոն ժող
վուած մեծամեծք եւ ժողովրդեան բազմութիւ
նը անդադար Սեղեկէի, տղաւաններով ինքնա
կայն աշունեցին: Թրեստի քաղաքուորքը քա

Կարգաւորուց կողմանէ կայսեր շնորհակալ եղաւ
 առ Տանդէն իր ներկայութեամբը պատուե-
 լուն համար, որուն՝ ինքնակալն հետեւեալ կեր-
 պով պատասխանեց: «Պէ՛ճ հաճութեամբ վերջին
 քայլը կը դնեմ այնպիսի շինեալման մ'որն որ մե-
 ծառնե՛մ զժողարութիւններէ ետքը վերջապէս
 գլուխ եղաւ, եւ կը յուսամ՝ որ Աստուծոյ օգ-
 նութեամբն իմ՝ Երեսմանս գաւառներուն եւ
 ի մասնաւորի իմ՝ հաւաքայիմ Բերեստիս երջան-
 կութեան պատճառ պիտ'որ բլաց, որուն վրայ
 Բարձրեղոյն օրհնութիւնը կը խնդրեմ»:

Դսկէ ետքը կայսր Թորեաթի կղերիկարսին եւ բոլոր կղերքին հետ հիմնադրութեան տեղը գնաց ուր հիման քարին մէջ նաեւ շինուածքին համառօտ պատմութիւնը պղնձէ ամանի մէջ փոկուած գրուեցաւ, եւ ետքը Զէւէ Բագրատէ գոհաւիտեան երգն երգեցուեցաւ, Հանդէսը լմննալուն պէս քաղքին մարտկոյններէն դարձեալ ինդամսօմներ արձակուեցան, եւ ինքնաւորէն անհամար զինուորական ու քաղաքահան մեծամեծներով՝ փառաւոր դարդօցուած փողոցներէն անցնելով իր բնակարանն եկաւ, ուսկից նոյն իրիկուն գէպ ի Վիէն, նա ճամբայ ելաւ։

Գ Լ Դ Դ Ի Ը

ԿԵՍԵՆ ԳԷՄ Եղած դաւաճանութեան քննու-
թիւնները փարիզի մէջ մեծ դործունէութեան
կը շարունակուին, եւ ամէն օր նոր ցըլցիւ Երեւան
է՛քէլէն: Ըսող մասնակից ըլլողները ԽՍՀՄ-ին
գլխաւ քանի մը Լոնտոն դաժնադ խտաշացի եւ Վաղ-
ղիսի փախստականք են, զորոնք, ինչպէս կ'ըսուի
Վաղղիսիան կոտորութիւնն Ընդգիւլէն պիտ'որ
ինչքիւ որ դատաստանի հանէ:

— Գապիճներու դէմ եղած արշաւանքն յաջողութեամբ լրջնեալէն ետեւ, դատերաջոյժի պաշտօնէան յատեալագոյն մը ոկտաւ շինել որ Ալճերիէ, Երուսաղիմի գաղմեականներն տանի։ Ինչպէս Տիմաւ Ալճերի պատերազմի ասպարեզ մ'ըլլալով՝ Երուսաղէն շատ մարդ հօն չէր յաճախեր։ Էրմոյն նոյն երկրին մէջ ընդ ամէնը 167,000 իւրոպա-ցեք կ'ը գտնուին, որոնցմէ 100,000ը գաղղիացի է եւ մնացածները գանազան ուրիշ ազգերէ։

— Ընդոս 15ին Ամենքէն փարիզ շատ ծանր
բաղիւ լինի հոսան: Կըսուի թէ Ռուսական
կողմնակցութիւնը հիմնական ժամանակն շատ
չարմուր կը համարի քիչ հետեւը յոճական ապրու:

տաճարաբնակիցն մը շորթէկըս, եւ աս բանիս յա-
տակագիրը մեծ գործունեւութեամբ կը պատրաստ-
տուի: Նստեւ Յանկական կղզիներն՝ ուր ժամանակէ
մը վեր մեծ դրոգաւորիւն կը աչիւն առ խորհրդին
մասնակից են: Ողորտամբօր ինքան գլխաւորները
կը յուսան որ Անգղիա Հնդկաստանի մէջ գլու-
ղած ըլլալով իրենց գործը զի բաւ կրնան յա-
ջողցրիւ: Նշին իսկ Հնդկաց աղտտամբօրաբնիկն
Ռուսաց գործը կը համարուի, որոնց գործակալ-
ներն որդէն արեւելքան պատերազմին ժամանակ
Հնդկաստան գացած էին ժողովարդն սորը հա-
նելու համար:

— Ինչի յոսպիրը կը ծանուցանէ թէ մասեր
Հայրենի կայսրն լաւօրոտ դեսպան մը պիտ'ը իւր
կէ որպէս զի եւրոպական կարգիւն ու սօսորոտ :
Թիւննիւր աննէ եւ իր անքու թեան տեղեկոտ :
Թիւն տայ : Աս դեսպանու թեան Համար Արմատայ
կառախան որոշուած է :

ԱՆԳՂԻՍ

Ի յնՏՈՒՆ, 26 Յուլիսի Առաք Աղայերդ իշխան
դէպ ի Պրիստել Ճամբոյ ելաւ: Առաքիցի կայ
սեւ եղբօրն Հարսանեաց ներկայ գտնուելաւ. Համար

— Ստորագրուողաց խորհրդանան մեջ Յուլիան 21ին Գնդոս դարացեան առաջարկեց որ երկրին ապահովութեան համար նոր պարամոզով մ'ըլլայ։ Էդոս Բարմերսզլն առոր դեմ երկայն խոյզ մը խօսեցաւ, համուցանելով թէ ինքը միշտ պատրաստ է երկրին ապահովութեան համար ամէն հարկաւոր միջոցներն ի դարձ գնելու։ սակայն հիմակտան ժամանակս նոր գորաժողովն մը հարկաւորութիւն չիտեսներ, ուստի եւ չուզեր մոզմարդեան վրայ նոր ծանրաբեռնութիւն գնել։ Հնդկաստանի համար 20,000 զորք կէս մը ծախիւք ելած են կէս մ'ալ պատրաստ են ծախիւք ելելու։

— Հնդկաստանի ընկերութիւնը շատ առաջ
դատարի նաւերէն զատ նաեւ 6 մեծամեծ շոգ կնա-
ներ զարժու յոնեց 4000 զօրք. Հնդկական եր-
կիրները տանելու համար: Երդհնուոյ խրկուած
գօրոց մէկն մէկուն համար ընկերութիւնը 43—
45 սղ երկին պիտ'որ վճարէ: Նաւերուն տէրերուն
հետ դարձնէր գրուած է որ 70 որսաւն մէջ կաշ-
կաշ պիտ'որ հասնին. եթէ ու պղծմանսմամբ
աւելի ուշ կը հասնին, աւելի օրերուն ամէն մէ-
կան համար 30 սղ երկին պիտ'որ սուժեն, իսկ է

խէ ասեմի շատ հասնին, որոնք 60 տղերին քն-
կերութենէն պիտ'որ ընդունին:

— Իսոյն լրագրին առած լրերուն նայելով,
Լ. Կրտսեմն ուղղութեամբ շինուելու հետադիւր
մտերս պիտ'որ սկսի եւ շուտով պիտ'որ կատա-
րուի: Յուլիսի 23ին հետադիւր հարկաւոր նիւթե-
լով լեցուած նաւ մը պէս Ի Պարսա խրկուե-
ցաւ, որուն ետեւէն շատ հետադիւր պաշտօնա-
ւորներ ալ Արդուր Հաւեո տեղափոխին հետ նոյն
քաղաքը պիտ'որ երթան:

— Ինչ լրագրին լրատունէն կը գրեն թէ Պար-
սապետն զանաւոր անդիւրստն զօրքն՝ որոնց թիւն
խոկարան 4800 հետեւակ եւ 700 ձիաւոր էր, Յու-
նիսի սկիւրը խշնամեղն կրակէն եւ հիւանդու-
թիւններէն 3040 հոգւոյ իրաւ: Աս զօրաց մեծ
մասն արդէն նաւ մտած են Հնդկոտան գաւառա-
լու, միայն Ապու շէհրի մէջ պզտիկ գունդ մը լնող
տրուած է՝ որն որ մինչեւ Հերապին պարսկոյն
հոն պիտ'որ մնայ:

— Հնդկոտանի տպաւորութեան վրայ եկած
վերջին լրերը շատ ծանրակշիւ են: Ապստամբու-
թեան ոգին երթալով հնդիկ զօրաց մէջ կը տա-
րածուի: Անդիւրստը գետ հաստարկմ' մնացած
գնդերուն ամենեւին վտարահան լուծին եւ ա-
նոնց վրայ մեծ հակադիմութիւն կ'ընեն: Պենկալեան
բանակը բոլորովին լուծուած է: Ամեն կողմ' նոր
խռովութիւններ եւ սպանութիւններ կը պատա-
հեն: Նաեւ, Հայտերապատի մէջ զօրքն տպաւորու-
ցան եւ իրենց պաշտօնակալներն սպաննեցին: Ամ-
բոյժ Աւար թագաւորութիւնն եւ հիւսիսային դա-
ւապոյ մեծ մասն տպաւորուեց ձեռքն է: Անգ-
ղիացեաց նոյն կողմերուն հետ հազարավոր թիւեր
բոլորովին կտրուած է:

Տեյհիի մէջ ապստամբը հին թագաւորութիւ-
նը նորէն կանգնեցին եւ ամեն կերպով դէմ'
գնելու կը պատրաստուին, քաղքին մէջ առաւ
օրաշար եւ ռազմավճիւր լեցուցան են եւ 20,000
զօրք զանկիւ կը պաշտպանեն, առոր համար միայն
կարգաւորեալ ուղարկմամբ կարելի է տնոր նորէն
սիրել: Հնդկաստանի ներկայ վիճակին նայելով՝
հաւանական կը կարծուի որ Անգղիացիք բոլորա-
վին իրենց ամաւր տեղերը քաղքին եւ դաւա-
օղմութիւններն համակելն ետքը կտրուաւորեալ
դաւաւրաւմով երբին նորէն տիրելու փորձ փոր-
ձեն: Երբ Գէնիլիկ ամեն սնդիական գաղթա-
կանութեանց երկիրները նաեւ իրկած է որ ոչ
նական զօրքեր բերեն: — Աւար ամառնէն ձը-
գաւած թագաւորն եւ իր պաշտօնեան Անգղիա-
յիներէն բանաւարկուեցաւ, որովհետեւ իմացու-
եցաւ որ ինքն սնդիական տերութեան դէմ
պաւակցութեան մը պիտ'ի կենցած է:

Հուլիսի 23ին Հնդկոտանի վերջին լրերը հրա-
տարակուելէն ետքը Պարսիսի զօրքն պատգամա-
ւորաց խորհրդեան մէջ իր յաւաքագոյն ծանու-
ցած առաջակարգութիւնն ըսաւ, ծանուցանելով
որ առ տպաւորութիւնը պարզ գինուարական
խռովութիւն մը չէ, այլ ընդհանուր Հնդիկ արգ-
ոտը եղած է: Աւարի հարկ է որ, ըսաւ, կառավա-
րութիւնը մեծ բանակի մը հետ մասնաւոր յանձ-
նարարական ժողովք մ'ալ Հնդկաստան իրկէ,
որն որ ժողովրդեան ամբողջութեանց պատճառ-
ները բնէն, եւ դանդաղ տպաւորութիւնն որ իրենց
կրծքին եւ սոգորութեան կատարեալ ազատութիւն
պիտ'որ տրուի: Եսկէ կարը Լորա Ռասսել տա-
նարկեց որ խորհրդանոցը թագաւորին յայտա-
բարութիւն մը ապ եւ տնոր ծանուցանէ թէ ինքը
պարտաւոր է ամեն հարկաւ կարգաւորութիւններն
ընելու որպէս զի Հնդկաց ժողովուրդը գոհ ընէ:
Երկայն վեճերէն ետքը Տիւրքայէթին առաջար-
կութիւնը մերժուեցաւ եւ Պատսելինն ընդու-
նուեցաւ:

Ք Ր Ո Ւ Ս Ւ Ա

Պրիւսիան: Յուլիսի 23ին կը գրեն: Բնագոր առ-
տաւան մասն մին Ռուսաց մեծապետ կարգը Սան-
տաքի պարտան հասաւ, եւ թագաւորէն եւ քա-

ղա թագաւորական ընտանիքէն մեծ պատուով ըն-
դունուեցաւ:

Կոն քաղքէն: Յուլիսի 23ին կը ծանուցանեն
թէ Գերմանական տերութիւններն Անգղիայէն
Գանդանի գնդակոծութեան ժամանակ իրենց վա-
ճաւանակներուն կրած վնասին հատուցում կը
պահանջեն, որովհետեւ անգղիացեաց կողմէն
գնդակոծութիւնէ յառաջ իրենց հիւպատոսներուն
իմաց տրուած չէր:

Ք Ե Դ Գ Ի Ա

Պրիւսիան: Յուլիսի 26ին կը գրեն: Աւա-
րիսի կայսեր եղբորն եւ մեր թագաւորին աղջկան
հարսանեաց հանգիստը պսօր սկսաւ: Կատարուել:
Հաւա մեծամեծ հիւրերէն զատ նաեւ Անգղիայի
թագաւորին ամուսին Ալլաբերգ իշխանն եւ Պարսից
գետական Ֆերսեք իւանը հոն եկած են հանգիս-
տներուն ներկայ գտնուելու համար: Բուն պատկը
վաղը պիտ'որ կատարուի եւ իրկուել բոլոր քա-
ղաքը պիտ'որ լուսաւորուի: — Փերդինանդ Մար-
տիլիգուքը Պրիւսիէն հետադիւր խրեւտի կա-
ռավարին հրաման իրկեց որ իր ամուսնութեան
աւթամիջ քաղքին աղքատներուն 2000 վերա-
րածէ եւ Մարիանայի հիմնարկութեան 3000
վրաց տայ:

Ս Ս Ս Ս Ս Ս Ս Տ Ե Ր Ո Ւ Թ Ի Ն

ԼՍ մտերս Դանուբեան իշխանութեանց իրն-
գիւրը զարմեալ եւրոպական լրագրաց գիտաւոր
խոտակցութեան նիւթն եղած է: Ասոր առիթմ
տուողը Մոլաւա-խցի ընտրութեանց անցած ամսին
19ին կատարուին էր: Յայտնի է որ Բարձրագոյն
գրան ըրած կարգաւորութիւններուն համաձայն ըն-
տրութիւնները Յուլիսի 12ին պիտ'որ կատարուեն,
ուսկայն իրկու իշխանութիւնները միացնել ուղղ-
տելութեանց գետաւանները տեւեւելով որ միայն
միութեան հակառակ անձինք պիտ'որ ընտրուին,
Դուան սահմանցին որ ընտրութիւններն ի կախ
պահէ մինչեւ որ մեջերին խոսելով խնդիրն ու-
րոշին: Ասոր դէմ դարձան Բաւարիայի եւ Անգ-
ղիայի գետաւաններն եւ Փարսիի գետաւանաւորին
որոշումն յառաջ բերելով՝ որն որ Իշխանութեանց
մէջ ըլլալու կարգաւորութիւնները վեհապետ
տեղութեան լնող կաւ: Եւ, պահանջեցին որ ըն-
տրութիւնը որոշուած ժամանակին կատարուին:
Օսմանեան պաշտօնեացը առ երկու կողմէն միջին
ծախս մը գտնելու համար ընտրութեանց գոր-
ծարարութիւնը 8 օր ուշ ձգեցին, եւ նոյն միջո-
ցին շատ գետաւանական խոտակցութիւններ եղան
առանց հաստատուն բան մը յառաջ բերելու: Աս
ժամանակը լրանալէն ետքը Դանուբ հրաման գնաց
որ ընտրութիւնները կատարուին, որն որ իրօք
ամսին 19ին ի գործ դրուեցաւ: Ասոր վրայ Գաղ-
ղիական լրագրաց մեծ մասը, նաեւ Մեծ Բրիտ-
անական լրագիրը, ձայններին բարձրացուցին եւ
Բարձրագոյն գրան ըրած ընկալեցը բոլորովին
վար կը դարձնէ, լրելով թէ արեւելեան պատե-
րաղմին մէջ պատճառաւ ալ Ռուսներուն վեճակը
լաւագոյն լուծուելի էր, որուն դէմ կը վնդի հիմայ
Օսմանեան կառավարութիւնը: Ուղեպն աւսարիւս
կան լրագիրը անոնց դէմ իրաւամբ կը պատա-
խանէ թէ առ խնդրոյն վրայ միայն սոսմանեան
վեհապետը կրնայ որոշում ընել, եւ թէ Սեւաս-
տրալը առջեւ թագաւորն այնչափ արիւնջ չէ թէ
Օսմանեան երկիրները բաժնելու, այլ տնոր հա-
կաւակ զանոնք մի եւ, առաջը պահելու համար
էր, եւ թէ հիմայ Գաղղիային եւ իր կողմնակից-
ներուն ուղածը նոյն երկիրներուն համար շատ
աւելի վնասակար է քան թէ Ռուսաստանին 1853
ըրած պահանջումը: — Մոլաւա-խցի մէջ ընա-
րտած պատգամաւորը առ հասարակ միութեան հա-
կաւակ անձինք են. թէ կրկնը եւ թէ երկրին
մեծամեծներն ու կալուածատերներն իրենց քուէն
այսպիսի անձանց վրայ տալով՝ ցարչոցին որ ա-
մենեւին կամը չունին իրենց երկիրը Ալաբերգու-
բացարձակ իշխանութեան տակ ձգելու:

— Կոստանդնուպոլսոյ մէջ վեհապետ առ-
կանին տղիքներէն մեկուն հարսնիքին համար
մեծամեծ պատգամութիւններ կը տեսնուին:

Ո Ւ Ս Ո Ւ Մ Ն Ա Կ Ա Ն Բ

Գ Ի Ի Գ Ե Ա Ի Ա Պ Ե Տ Ի Ն

Վ Ե Ր Ո Ւ Գ Ի Ե Ի Ի Բ

Ա Շ Խ Ո Ր Հ Գ Ի Ս Ի Ո Ւ Լ Ո Ր Տ Ի Բ Ե Ն Ը Ր Ա Շ

Ե Ր Ե Գ Դ Ս Ե Ր Գ Ո Ւ Թ Ե Ն Ը

Պ Ե Տ Ո Ւ Թ Ի Ե Ն Ը

Թագաւորը բոլոր առ ժամանակս կատարեալ
լուծութիւն կը պահէր, միայն երբեմն երբեմն էի-
մեզի պատգամաւորներուն խօսք մը կ'ըսէր: Պա-
տերաղմի կողմն եղողները Գուգը խնդրեցին եւ իրեն
խորհուրդ կը հարցնէին թէ ինքը նոյն պարս-
կայից մէջ ըլլալու ըլլայ ինչ կ'ընէ: Թագաւորն
թիւն ընելու համար Օսման կանչուեցաւ, բայց
անիկայ չկարենալով գալ, Գուգ ստիպուեցաւ
կրցածին չափ Հնդկերէն խօսել: Աւստի լուսաւ
ինքն առ երկու կողմներուն կողմէն պատճառ
չգիտեալով, եւ Էրման բնակիչքն իրեն վնաս
մ'ըրած չըլլալով, չէր կրնար անոնց դէմ՝ պատե-
րալով՝ բանալ: Յիշատակներն իր խորհրդին հա-
ւանեցան, կամ հաւանիլ ձեւացուցին: Ժողովը
չրուեցաւ, եւ թագաւորը Գուգին ազաւեց որ կե-
րակէն ետքն Օսմանին հետ իրեն գալ: Երբոր
Գուգ թագաւորին քովը գնաց, թագաւորը զանի-
կայ իր հարը տարաւ, եւ նորէն Լիմնոցիներուն վրայ
խօսք բացաւ: Գուգ ուղեց առ ձեռն ցնդապետին
միտքն իմանալ, որպէս զի կարենայ միջին ծախս
մը գտնել, բայց անի ամեն խաղաղական առաջար-
կութեանց միտ չընելով՝ զինքը կը յորդորէր որ
իրենց սգնութեան զայ: Գուգ հոս պատերազմին
պատճառն ալ կրցաւ իմանալ: Քանի մը ապի
յառաջ Էրման գեղապետ մը, որն որ Մահմետ
կանուանէր եւ ժողովրդեան շատ սիրելի էր, Օ-
ղահիդիկներուն ընտրած օրինաւոր թագաւորն
տպանել տալով, ամուսն ինքը գրաւած էր. առ
գրաւումն էր որ Էրման երբեմն օրինաւոր թա-
գաւորին եւ յափշտակողին կողմնակիցներուն մէջ
պատերազմ մը կը յարուցանէր:

Դովիզա զօրաւոր ցնդապետն, որն որ 1774ին
թագաւորական նաւատորմին հրամանատարն էր,
հիմա հոն չէր, բայց առ ամեն բան գիտէր, եւ
Միւստիմերի 2ին թագաւորին սուրհանդակ մը
իրկելով կը ծանուցանէր որ արդէն Գոհի համար
մէկը մեքուցած է, (առ անձն տղին անդին պար-
տող անդործ մէկն էր, որն որ յանկարծ առանց
իրեն իմանալու գլխուն կայնի հարուած մ'ու-
տելով սպանուեցաւ) եւ թագաւորը կը յորդորէր
որ Եգիպտոսը երթայ ուր որ զոհը պիտի կա-
տարուէր: Աս արարողութեան մէջ անհրաժեշտ
թագաւորը պիտի ներկայ ըլլար: Գուգ առ վա-
րենի գործքս իր աշքով ստուգելու համար թա-
գաւորին հետ նոյն կողմն գնաց: Հագիւ թէ կը-
ղին հասան անմիջապէս մարտին առջեւ գացին
ուր որ Գոհը պիտի կատարուէր. առջեւէն ժու-
ղովրդեան բարեւ թիւն մը կ'երթար, բայց մե-
րկերին ամենեւին կին չկար: Երբէն ամեն բան
պարտաւոր էր, եւ միայն թագաւորին համալուծ
կը տպաւորէր: Զոհը կամ գին մարտին առջեւ
կէս մը ցամար հանուած ծառակուրի մը մէջ կը
կենար, քանի ալ երկու քուլմ կը սպասէին: Օ-
գու իրեն համար պատրաստուած տեղը գնաց,
Գուգ ալ անոր քովը կիցաւ: Բարեմբուսն ծա-
ռակներէն մէկը թագաւորին առջեւը հացածուի
տունէ մը դուռ, ուրիշ մին ալ յառաջանալով
կարմիր փեշաւրներու փնջով թագաւորին ոտքը
շոշափեց, եւ ուրիշ ասոնց նման արարողութիւն-
ներ ըլլալէն ետեւ դիակը ծառակուրէն հանեցին
եւ կրակի վրայ գետնը պատկերացրին. ապից
ետքը ընդմերձ ոմանք ոտքի վրայ ոմանք նստած
երբեմն ցած է. երբեմն բարձր ձայնիւ տղութիւն

եւեւ գին մերկացուցին եւ կելորին գծին զու-
գահեալեան դրին, եւ դարձեալ ուրիշ արարու-
ողութիւններով նախ մէկ աչքն եւ ետքէն քանի
մը մողերը հանեցին, եւ թագաւորին բերին, բայց
թագաւորն առանց շոշափելու կարմիր փեփրի
փնջով մը նորէն քուրմերուն խոկեց: Նոյն մի-
ջողին ծովին թողուն մը շփոթաթիւն հանելով
թագաւորը Գուգին բաւ լծէ Կ.Տ. Կաղաւս,
(իսկեց Աստուածը) սա բանս յաջողութեան նշան
մը համարուեցաւ: Գարձեալ զանազան արարողու-
թիւններով գիտէր ազգին սեղին աստեղէն վեր-
ջը, երկու թմբուկ պոսիւնով մորախին քովը բե-
րին, եւ հոն փոս մը փորեցին եւ մէջը թագե-
ցին, նոյն միջողին սպայ մը սրտաց, եւ Օմար Գու-
գին ըսաւ. լծէ աս ձայնը Կաղաւսին հոգին էր:

Արոր Օմար իր ծննդեան երկիրը հասաւ, ի-
րեն շատ բարեկամեալ ընդունելութիւն մը ըր-
ին, բայց իր ազգականացը սերը բաւական չո-
բաւոր էր: Գուգ անանկ ըրաւ որ իրեն Օմարի
նաւահանգստին արեւմտեան կողմի երկիր մը ար-
բուեցաւ: Կաւի հիւանդներն իրեն փայտե անակ
մը շինեցին, որուն քովը նաեւ ամէն տեսակ կա-
նանդեղէններով պարտեղ մըն ալ աւելցաւ: Երբ
որ անակը լնցաւ, Օմարին Անգղիոյէն առած արթ-
գիւնորը ցամաք հանուեցան, որոնց մէջ կային
հրացան մ'ու երկու սորձանակ: Երկու քիւն-
դացիներն ալ Օմարին ընտանեաց մէկ մասը կաղ-
մելու համար իրեն քովը դրուեցան, բայց ասոնք
մեծ գոռարութեամբ բաժնուեցան իրենց բարե-
բար ուղիկիցներէն:

Առաջէնէն կեցած աստեղին, գողի մը, որն որ
գիրենը շատ անհանգիստ բռն էր, չէ թէ միայն
գրուին ու մոռուին անեղցին, այլ նաեւ ակամք-
ներն ալ կտրեցին որպէս զի կըլեցին տեսնելով
զարհուրին: Կողմերի ձին նաւերը Ռ. լեյտ
նաւիցին, եւ հոս անգալացի հրապուրելով երկու
կամ երեք հոգի նաւէն փոխան, եւ որովհետեւ
ուրիշներն ալ իրենց օրինակին հետեւելու բաւ-
ձանք կը ցուցնէին, դանտը փնտրելու համար
երկու զինուորուած նաւակներն եւ նաւակն զու-
րաց դուռը մը կտրուեցան, բայց հետեւութիւն
մը չունեցաւ: Գուգին ընկերը շարունակով
ցնդապետին որդին եւ գուռորն իրեն պատանդ
բանեցին, մինչեւ, որ փախստականներն եւ գու-
ձուեցան, որոնցմէ մէկը պաշտանակալի մը որդին
էր: Ցեղացիներէն ոմանք Գուգ եւ Գլորիէ նա-
ւակները մեղքներու գաւառներով ժողով
րին, բայց չիկցան յարողներէ:

Պալատը կողմէն մէջ Գուգ Գուգին մը նա-
ւակներն ծով նետած խորիւրդը դաւաւ, որն
որ երկաթէ փաճաւըներ շինելու գործածուեցաւ:
Գեկաններին ճին սա անկա թող տուին եւ նոյն
կողմերս երթեւեկութիւն ընելէն ետքը Չ. խնդ
տիկ կըլին մը հասան, զորն որ Կոնստանդնուպոլիս
անուանեց, ասոր մէջը հնդկ ընդուն ծառ, հա-
յոսաւ եւ սեխի հաւառ տնկեց: Նոյնպէս շիշի մը
մէջ իր ծամբորդութեան վրայ գրուած մը գրե-
լով հոն թող տուաւ:

Համարի 2ին ծամբորդութիւններն դեպ ի
հիսիս յաւաջ ասորին, որպէս զի տիրիւնի նե-
ղացին մէջ իրենց ծամբորդութեան զխաւոր վախ-
ձանին հաւեւէն ինքն: Ճամբան շատ կըլեցներու
հանգիստեցան, որոնք լեւզեալ եւ Օգոստոսի կըլ-
դէն շատ հեռու էին, ի վերայ այս ամենայնի
անգալիք մի եւ նոյն լեղուն կը խոսէին: Նաւն
եկողներն ամէն տեսածներուն վրայ շափե պալա-
կը կարծանային: Ենթանի էր որ անկից, յաւաջ նա-
ւանած չէին: Գուգիւրը միտումնաւ պնդեաւ սա-
տիկ էր ինչպէս որ ուրիշ հարաւային կըլեցներուն
ընակչացը, եւ մէկն, որն որ ըսէր բերողներէն
բան գողնալ փորձած էր, սպանուեցաւ: Բայց աս
բանս Գուգին անկից ծամբորդ կըլայէն վերջն իմա-
նուցին: Եւ ոչ իմացան որ մարդու միս ուտելու
սովորութիւնը շատ տիրած էր: Եւ կըլեցներուն
մէկ խումբը Գուգ Կաղաւսին կըլեց անուա-
նեց, նոյն անուամբ ծախսեալ տնկան պալա-
կեցող մեծ կոնքին պատուին համար:

Վիտորուարի 2ին ծամբորդութիւնը դեպ ի
սիս շարունակուեցաւ, եւ Կարտի 7ին երկայն
ստեղն սպասուած Կար Կըլմանի կըլեցը հասան,
նաւերը նոյն ասան 44° 33' երորդ լայնութեան աս-
տիճանին վրայ կը գտնուէին, եւ մինչեւ ամենայն
29 նաւարկելէն վերջը 19 երորդ աստիճանին վրայ
պզտիկ ծոյ մը մտան: Հաս աստիճան մեծ առու-
տուր մը սկսան տեղացիներուն հետ, որոնք եւ-
կաթին յարգն աղէկ կը ծաննային. երկաթին
փոխարէն իրենք կենդանիներու, զոր օրինակ տը-
րբուր, գայլերու, աղուներու եւ եղջերուներու
մարմէ կա տային, որոնցմէ ամանք բնական վիճակի
մէջ ոմանք ալ զգեստ շինուած էին: Արտաք
կարգի բաներն էին մարդու գանգեր եւ ձեռքեր,
որոնց վրայ միայն գեւ թղթով ծամբորդած չէր,
եւ կըլեցնէին անանկ կ'ըլեցային, լծէ կըլայէն
նոր հանուած բլան: Գողութիւնը հոս շատ ծա-
ւարթութեամբ ի գործ կը դրուէր, եւ անգալիք
ծամբորդներուն նաւ կրած փայտին համար սկը-
սան բան պահանջել, որուն Գուգ անկից հա-
ւանեցաւ: Եւ խորը Կեղոր թագաւոր անուա-
նեցաւ, բայց նոքէն լեղին որ անգալիք նոյն
անգը Կուգիւրի ծոյ կ'անուանէ: Եւ մէկ պահան-
ջում նաւակն ընտելութիւններն ըրալէն վերջը
նաւերն ամենայն 28ին ծամբորդ էլան, եւ պարտու
հով մը զերենք եղերէն հետադուր: Աս ժամա-
նակէս սկսեալ բեւեռային ծովուն հետ հազոր-
դակցութիւն մը գտնելու յուսով եղերէններ կը
գնէին, եւ բաւական դեպ ի վեր նաւերով 61°
30' երորդ աստիճանին վրայ գետ մը գտան, զորն
որ Գուգի գետ անուանեցին:

Պիտոր շարունակութիւն:

ԲԱՆԴԱՆԱԿ ԲԱՆԴԱՆԱԿՆԵՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԲԱՆԴԱՆ ԱՊԻՏԻՍԵ

Եւ Կեղաւ եւ անհաւատակելի ծամբորդութիւն
մին է որ ստորին տեսակ անտանոց գործողու-
թիւններուն գլխաւոր աղբիւրը բնական աղբումն
է, ի վերայ այս ամենայնի չիկցնալ ուրացողի
որ անոնցմէ շատերը նաեւ աստիճան մ'իմացակա-
նութեան չունենան: Եստիք չէ թէ միայն յիշո-
ղութիւն, այլ նաեւ գոտաւորան ընելու ալ կա-
յողութիւն ունին: Հաս անտանոց յիշողութիւն
ունենալն արդէն յայտնի բան մըն է: Եստիք
անտանոց իրենց բնակարանն եւ իրենց տերերը
կը ծաննան. ձին իր անտանին ծամբորդ գիտէ, եւ
գիտուած է որ երկայն աստեղ իր տեղէն հետ
գտնուող ձի մը շատ տարիներ ետքը դարձեալ
նոյն իրեն ծանոթ տեղը գալով՝ ամէն բան կա-
տարեալ կը յիշէ: Եստիք, փոյն եւ շատ ուրիշ
անտանոցներ երկայն ժամանակ ետքն ալ իրենց
բարիք կամ շարիք ընող անձինքը կը ծաննան:

Ինչպէս բերուած փոք մ'որ մը պատիճը գու-
նադրին վաճառակէն գուրս երկնցընելով՝ իրեն
նայողներէն մէկուն գորիւ, ու գետնը պահե-
ցուց Եստի վրայ ընտելութիւն ըլլալով իմացուե-
ցաւ որ նոյն մարդը քանի մը շաբաթ յաւաջ
փոյն պատանին տեղ մը խոթած էր: Նոյն իսկ
ձիերը յիշողութեան բարձրագոյն դասի չեն, որով
հետեւ կրնան զանազակի, փոյն կամ սուղելու
ձայնով մը ժողովուելու վարժիչ: Նաեւ օձերն ալ
արդիւնքներու մէջ աս վարժութիւնը կը ստանան:

Եստիք շատ գործողութիւններն ու իրենց աս-
տիճան մը գտնուողան կամ գտնուողութիւն ունենալը
յայտնի կը ցուցնեն: Կանգալի մը մէջ փախուած
շուն մ'անոր գաւառանները կը կրծէ, լծէ անոնք
փայտէ եւ, իսկ լծէ երկաթէ շինուած են տ-
մեններն աս փորձը չընէր: Աստի եւ երբ որ իր
տեղանիքը գտնուողին տղայութիւն մը կ'ընէն,
անկէ կը գատէ որ լծէ կրծիւր շարունակելու
ըլլայ կրնայ իր փախարանէն ազատել. ասոր հա-
կաւակ երկաթէ փոխարէն մէջ առաջին փորձին
անպաշտ ըլլալը տեսնելէն ետքը կը դատէ որ իր
ամէն փորձերն օգուտ մը պիտ'որ չընեն, անոր
համար ալ կրծելէն ետ կը կենայ:

Արոր որ շուն մը կը տեսնէ որ իր տեղը խոյրը

գլուխը կը դնէ, ասկէ կը հետեւեցնէ որ անէն
դաւա պիտ'որ երկնց եւ կը սկսի փախուած շա-
ժամներով արտաշէ, որ վերջն ալ մեկտեղ տանի:
Աս գործողութեան մէջ կը տեսնենք շան յիշու-
ողութիւնն ու գտնուողանն եւ անկէ հետեւութիւն
հանել: յիշելով որ ուրիշ անգամներ տեղը խոյրը
գլուխը դնելէն ետեւ անէն գուրս ելած է, կը
հետեւեցնէ որ հիմա ալ նոյնը պիտ'որ ընէ:

Եւ զիմացով կապուած շուն մը գիտեց որ իր
վրէն անտան պնդալի բայն է որ կընայ դիւրաւ
խեղալի գլուխը գուրս հանել եւ ապառի: Բայց
խանայով որ լծէ պնդալի ժամանակ մ'իւր կա-
պէն արձակուի՝ որ տեղը կարգը բայց տեսնել,
անտանալիցս անտար պիտ'որ նեղցնէ, ցոյնին
սա բանին գործողութեանն եւ կեցաւ եւ հան-
դարս իր տեղը մնաց. բայց զիշէն եկածին պէս
ինքնընդին իր կապէն արձակեց ու մտաւ որ դա-
ւալ դնաց ուր պնդեալ: Եւ դաւառեցներու համար
կը գտնուէին, անոնցմէ մէկքանին վերադարձը,
քանի մը հասն ալ սպաննեց եւ ետ դարձաւ:
Եւ որովհետեւ բերանն արիւնտաւ էր, մասաւոր
հեղեղաւոր դնաց ու զուով ամէն նշանները մարդեց
եւ գարձեալ իր տեղը գալով՝ գրուին անտանին
մէջ խոթեց եւ հանգարաւ պատկեցաւ, իրեն լծէ
ամենեւեւ տեղէն շարժած չըլլար:

Կրծող անտաններն իմացակամութեան եւ ոչ
ան տեսնուող աստիճանն ունին որ կարող ը-
լան գլխով իրար կամ զերենք դարձանդները ծան-
նալ: Բրոնդոլներուն իմացակամութիւնը շատ շա-
փաւորեալ է այնպէս որ ինքր տարբերութիւն
մ'իրենց ծանոթ բանը բարձրագոյն տեսնուի կը-
նէ: Պարիզի անտանոց փախարանին մէջ բնութան
(վայրենի կը) մ'իւր պահապանը չճանչնալով փախ
յարձակեցաւ, որովհետեւ պատ դիւրսաւ մը հա-
գած էր: Բայց երբ որ նորէն իր անտանական
պնդաւ հագաւ, անտանը գործնալ հանդար-
տեցաւ: Արոր նման ուրիշ շատ դեպքեր աս սեռի
անտանոց նուազ իմացակամութիւնն ունենալը
յայտնի կը ցուցնեն:

Չիտն եւ փոյն վարձանքն իրենց իմացակա-
նութեան աստեղութեան յայտնի ապացոյց մըն
են: Խոյնին իմացակամութեան վրայ իսկզբան մեծ
տարակոյց կար: Բայց երկայն փորձեր ու քննու-
թիւններ ցուցուցին որ աս տխրաւ տեղը ունե-
ցող անտանն ալ աս կարողութեանն բաւական
աստեղութեամբ ունի:

Եստիք աստիճանաւոր կրծողներէն, որոնք
ներ, եւ անոնցմէ կանանկներն եւ փոխակներն
յաւաջ երկնայով՝ իրենց իմացակամութեան ալ
աստիճանաւոր իրարմէ տեսի կը գտնեն, եւ
վերջապէս կը հասնեն շարձեցնելուն (կապիկ-
ներուն) որոնց իմացակամութեան աստիճանն ու-
րիշ ամէն տեսակ անտաններէն մեծ աստեղութե-
անմը կը տարբերի: Կեղմէ 14 ամսուան պնդա-
մարդ (օրակ-պնդ) մը քննութեան ասկէ ձգե-
լով՝ անոր աս կարողութեան բարձր աստիճանին
կատարեալ համապատասխան է: Եւ անտանն ընկե-
րութեան մէջ գտնուելու մեծ բաղձնով մ'ունէր
եւ զինքը դարձանդներուն շատ տեղ կը ցուց-
նէր: Եւ քան թէ զատարուած աստեղ տղա մը
պէտ լայն ձեւ կ'ընէր, իր աստիճանութեան պատ-
լով կը յայտնէր, եւ կամ գետնը պատկած՝ կը
տապալտէր եւ զլուխը գետնին կը զարկէր, որոնց-
մով տեսնողներն ի գուրի կը շարժէր:

Եւ այժմանպէս շատ անգամ փախարանին ծա-
ւերուն վրայ կ'ըլլէր ու ծիւղէ մը կախուած որո-
ւալով կը զուարճանար: Ենթաւ մ'իւր պահապանն
ուրիշ իր գտնուած ծառին վրայ կ'ըլլէ ու զինքը
բանէր, բայց կուրիկը բարձր գործութեանն սկսաւ
ծառը ցնցել, որպէս զի պահապանը վեր կ'ըլլէր
թող շոյց: Երբ ոչ պահապանն եւ քաջա կեցաւ
եւ թիշ մ'եւրը նորէն եկաւ նոյն փորձն ընելու,
բայց այժմանպէս դարձեալ սկսաւ ծառը ցնցել:
Աս գործողութիւնն որ կ'ընէին որ նկատուելու ը-
լլալով միշտ իմացակամութեան յայտնի նշան մը կը
տեսնենք: Այժմանպէս շատ անգամ իր կեցած
տեղը կամ ծառը ցնցուելէն անհանգստութիւն

